



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Dissertatio Triplex Theologica, Ad Mentem Præclarissimi
Ecclesiæ D. S. P. Avgvstini, (Cui consonat Doctor
Angelicvs cum Melliflvo,)**

Schweitzer, Johannes

Coloniæ Agrippinæ, Anno M.DC.LXXXII.

Paragraphus quintus. Proponuntur & solvuntur argumenta, quæ solent
objici contra doctrinam præcedentium Paragraphorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39320

in Provinciâ ipsius promulgationem, incipiente jam necessitate fidei explicitæ, ob opera bona per Dei gratiam ab ipso exercita, fuisse missum S. Petrum ad eum baptizandum, & instruendum, ut explicitè crederet in Christum.

Dices tertio: Ab Apostolo ad Hebr. xi. omnia posita sunt, quæ debent credi explicitè, dum inquit: *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est, & inquirentibus se remunerator sit*; ergo non est dicendum, quod Augustinus voluerit, necessarium esse, credere explicitè mysterium Incarnationis. Probatur consequentia, quia in citato loco Apostolus non facit mentionem mysterii Incarnationis.

Respondeo distinguendo antecedens: ab Apostolo posita sunt, quæ debent credi à quolibet homine, in quocunque statu, concedo, posita sunt, quæ debent credi explicitè in statu gratiæ ex institutione & beneplacito Dei, nego antecedens, & consequentiam. Licet autem Apostolus non fecerit mentionem de Christo, non tamen asseruit, fidem explicitam mysterii Incarnationis non esse necessariam in statu gratiæ.

PARAGRAPHUS QUINTUS.

Proponuntur & solvuntur argumenta, quæ solent obijci contra doctrinam præcedentium paragraphorum.

PROCLIVIORES SUMUS, QUÆRERE
POTIUS, QUID CONTRA EA RE-
K 4 SPON-

SPONDEAMUS, QUÆ NOSTRO OBJICI-
UNTUR ERRORI, QUAM INTENDERE,
QUAM SINT SALUBRIA, UT CAREAMUS
ERRORE. S. Augustinus lib. de nat. & grat. c. 25.

Objicies primò : Ille non peccat, qui sequitur
opinionem, quæ nititur gravi, & solida ratione, nec
est contraria S. Scripturæ, aut traditionibus, nec san-
ctis Patribus; sed minus probabilis in concursu proba-
bilioris, stantis pro lege naturali &c. potest esse talis;
ergo tunc saltem non peccat eam sequens. Respondeo
distinguendo majorem: non peccat, qui sequitur opi-
nionem, quæ nititur gravi & solida ratione, &c. si ista
ratio sit verè conformis veritati, hocque sensu verè
solida, & opinio verè sit conformis sacræ Scripturæ,
traditionibus, & sanctis Patribus, concedo: si appa-
reat tantùm talis, & revera non sit talis, nego majo-
rem, quia si hoc sufficeret ad conscientiæ securitatem,
quòd alicui aliqua opinio appareat conformis veritati
& legi ob rationem aliquam ipsi visam gravem & soli-
dam, summi Pontifices non proscripsissent ista opinio-
num monstra, quibus mendacia, calumniæ, perjuria,
usuræ, simonia, homicidia, &c. excusabantur à pecca-
to, eò quòd auctoribus earum, & practicantibus eas
viderentur niti gravibus, & solidis rationibus, & ob
eas non difformes Scripturæ, traditionibus, & Patri-
bus, etsi contraria & probabilior sententia assereret,
esse contrarias. Deinde hoc modo etiam hæretici ex-
cusarentur à peccato, quia ipsis etiam suæ opiniones
videntur niti gravi & solidâ ratione, gravi auctori-
tate, & conformes esse sacræ Scripturæ, traditionibus,
&

& Patribus. Imò Pilatus, qui Christum morte dignum
 iudicavit, asserentibus Judæis, & principibus eorum,
 se legem habere, secundum quam deberet mori. Et
 Turcæ cū Ethnicis excusabiles essent, qui sequentes ex-
 empla parentum, aliorumque majorum, & statuta
 gentis opinantur, & concludunt, fornicationem &
 pollutionem non esse malam, & quodlibet genus er-
 rorum posset sic defendi, quia possunt videri niti ejus-
 modi erroneæ opiniones gravi ratione, ut Caramuel
 Probabilistarum facilè princeps fatetur lib. 4. Theol.
 moral. n. 1559. asserens, *Deorum pluralitatem, stando
 principiis naturalibus, defendi posse, & propugnari.* Et
 num. 1563. *Prudentiam humanam viribus naturæ reli-
 ctam probabilissimè posse credere, dari plures Deos.* Item,
 non posse convinci ulla ratione, quod pollutio & simplex
 fornicatio jure naturæ prohibeantur; ex qua doctrina
 pullularunt hæc damnatæ: *Tam clarum videtur, fornicationem
 secundum se nullam involvere malitiam, & solum
 esse malam, quia interdicta, ut contrarium omnino rationi
 dissonum videatur. Mollities jure naturæ prohibita non
 est. Vnde si Deus eam non interdixisset, sæpè esset bona, &
 aliquando obligatoria sub mortali.*

Iudicet prudens Lector quantum distet à doctrina
 Caramuëlis, ille (cujus iudicio Caramuël singularis fuit,
 & passim ei ab omnibus contradicitur) ille inquam, qui
 ut supra etiam dixi, docet, non posse adduci rationem vel
 unicam, quod fornicatio simplex, si sit mutuus consensus in
 copulam, & provideatur proli de honesta educatione, sit
 jure naturæ illicita, & cur jure naturæ prohibeatur pollu-
 tio, quando conjugalis copula non est copia & aliter mors

vitari non potest, ob seminis corruptionem, & cur minus jure naturæ per se loquendo liceat abigere semen corruptum, quam liceat fundere sanguinem corruptum, licet concomitanter fundatur incorruptus. Cui videtur, non posse assignari ullam rationem cur fornicatio jure naturæ in tali casu & similibus sit prohibita, mihi videtur, illi videri fornicationem etiam spectatam præcisè secundum se, seclusâ lege positivâ, nullam involvere malitiam, & si lex positiva non obstaret, posse rectam rationem dictare dictamine tam certo & claro (conformiter ad illud Caramuelis in Theol. fundam. n. 568. quod ipsura non tam probari, quam demonstrari existimo) fornicationem secundum se nullam involvere malitiam, ut contrarium omninò rationi dissonum videatur. Qui judicat, non posse vel unicam assignari rationem, cur jure naturæ prohibeatur pollutio in dicto casu, & similibus, mihi videtur judicare, mollitiem, si Deus eam non interdixisset, per legem positivam, sæpè esse bonam, & obligatoriam &c. quomodo ergo receditur à doctrina illorum, quibus ascribuntur damnatæ? Illis enim ideò visum fuit tam clarum, fornicationem secundum se nullam involvere malitiam, quia visum fuit tam clarum, si Deus eam non interdixisset, in variis casibus eam esse licitam, ut contrarium rectæ rationi dissonum videretur, & mollitiem jure naturæ non esse prohibitam, quia judicarunt nullam non solum posse adduci rationem convenientem quod in omnibus casibus esset mala, sed etiam interdum esse obligatoriam, sub peccato mortali &c. Redeundo ad objectionem, supposita veritate minoris, quod opinio minus probabilis

sic

fit verè talis, id est, conformis doctrinæ SS. Patrum & Legi &c. distinguo consequens : ergo sequens eam non peccat, contra legem, concedo : contra conscientiam, nego consequentiam. Ille enim, qui in conflictu opinionum contradictoriarum sequitur minus probabilem, facit, quod verisimilius iudicat, non esse faciendum.

Objicies secundò : Qui operatur prudenter, non operatur malè ; sed qui in concursu propositionum contradictoriarum sequitur minus probabilem, relicta probabiliore operatur prudenter ; ergo non operatur malè. Major patet. Minor probatur : quia ille, qui in tali concursu eligit minus probabilem, sequitur opinionem nitentem gravi auctoritate &c. ergo operatur prudenter.

Respondeo negando minorem, & ad probationem consequentiam, quia petitur principium. Hoc est enim, quod negamus, nempe illum operari prudenter, qui sequitur opinionem minus probabilem, relicta probabiliore & tutiore, si enim omnis opinio probabilis, siue nitens ratione aut auctoritate alicujus momenti esset prudens, siue sufficiens conscientia & morum regula, ut adversarii supponunt, & non probant, non tot propositiones laudati Summi Pontifices prohibuissent sub tam gravi pœnâ. Ille igitur operatur prudenter, qui in concursu contradictoriarum eligit, & sequitur probabiliorem &c. quæ stat pro lege & officio, relicta illâ, quæ stat pro libertate & commodo contra legem. Confirmatur hæc responsio. Sicut enim in negotiis temporalibus operans juxta opinionem

minus

minus probabilem in concursu probabilioris, non operatur prudenter. V. G. ingrediens sylvam, quam probabilius judicat esse receptaculum latronum; aut sumens cibum vel potum, quem probabilius judicat infectum veneno, ita à fortiori non operatur prudenter, qui in rebus ad salutem animæ pertinentibus, sequitur minus probabilem relictâ eâ, quæ stat pro lege; quamque operans probabilius judicat esse conformem legi, suamque operationem displicere Deo.

Instabis: Qui sequitur opinionem *certò probabilem*, ille non peccat, sed qui in concursu contradictoriarum sequitur minus probabilem, sequitur opinionem *certò probabilem* ergo. Probatur minor; quia qui sequitur minus probabilem, sequitur opinionem, quæ nititur, aut ratione magni ponderis, aut gravi auctoritate; sed talis opinio est *certò probabilis*. Ergo qui sequitur minus probabilem, sequitur *certò probabilem*.

Respondeo negando majorem; & iterum dico, peti principium, quia hoc quæritur, an qui sequitur opinionem *certò*, aut etiam evidenter probabilem, non peccet in ullo casu.

Dices: Major illa est certa. Nego assumptum, neque enim certa est certitudine fidei, neque naturali, eum non sit per se nota, neque demonstrabilis à priori, aut posteriori; sed habeat annexam formidinem, ne operatio sit mala. Est ergo tantum probabilis, ad summum, & in certa, & consequenter talis erit conclusio ex illa deducta. Unde qui in operando nititur tali fundamento est similis illi, qui in ambulando innititur baculo arundineo: ille verò qui sequitur sententiam probabilem.

abiliorem, innititur firmiori columnæ, ait P. Gonet in manuali suo.

Urgebis, distinguendum esse inter probabilitatem dubiam & certam. Item inter certam & probabiliorem certam, majorem autem esse certam certitudine probabili.

Respondeo cum S. Augustino lib. 2. contr. Academic. c. 9. *Auferantur de manibus nostris sabella. De moribus, de anima res agitur.* In rebus autem ad salutem animæ pertinentibus semper veritas affectanda & spectanda est, neglectis hujusmodi inani studio excogitatis terminis, & regulis, ad inveniendam potius Probabilitatem, quam veritatem, quæ sola præstat securitatem in dubiis Juris naturalis & positivi divini, sufficienter promulgati. *Ecce, inquit S. Augustinus hom. II. Dat tibi securitatem Procurator, quid tibi prædest, si Pater familias non acceptet? Procurator sum, servus sum, vis tibi dicam, vive sicut vis. Dominus te non perdet. Securitatem tibi Procurator dedit: Nihil valet securitas Procuratoris. Utinam tibi Dominus securitatem daret, & ego te securum facerem: Domini enim securitas valet, etiamsi nolim, mea nihil valet, si ille noluerit, &c.* Sed hujusmodi à Probabilistis excogitatis regulis & terminis Dominus non dat securitatem, neque sanctus Augustinus cum aliis Patribus, neque ulla evidens probatio, neque per se notæ sunt, intellectis tantum terminis, ergo nihil ad rem facit talis distinctio. Adde, quod certitudo probabilis, sit certitudo dubia, & certitudo incerta, ac proinde non magis sit certitudo, quam homo mortuus sit homo vivus.

Et

Ex præcedenti responsione ad objectionem & instantiam (quibus tangitur præcipuum adversariorum fundamentum, & arx, quam ob reflexas, & reflexo reflexas præmissas putant esse insuperabilem) patet, quam efficax sit argumentum nuper propositum: Prudenter agit, quicumq; sententiam sequitur simpliciter & strictè probabilem; ergo & licitè, probatur antecedens: quia talis sententia nititur motivo gravis simpliciter momenti, sive potente ab intellectu viri docti obtinere assensum; ergo iste assensus est assensus prudens. Stando enim sententiæ sic argumentantis, secundum quem illa propositio est strictè & practicè probabilis, quæ omnibus consideratis, etiam rationibus oppositis, ob quas in concursu contradictoriarum judicatur, alteram esse tutiorem & probabiliorem, nititur motivo potente prudenter determinare intellectum viri docti & pii &c. Stando inquam huic sententiæ, negatur, in concursu minus probabilem &c. niti tali motivo, omnibus enim consideratis, ut sæpè dictum fuit supra, judicatur, quod verifimilius sit illam esse falsam & contrariam legi ac proinde non potest prudenter determinare intellectum viri docti & pii, ad assentiendum, cum secundum S. Thomam. 2. 2. q. 53. art. 5. in argumento, sed contra, ad prudentiam pertineat præferre majus bonum minus bono, & ad imprudentiam desistere à meliori, & consequenter in præsentia materia ad prudentiam pertineat, præferre tutiorem & probabiliorem, & præferre minus probabilem pertineat ad imprudentiam. Qui se periculo exponit, non operatur prudenter; ille autem qui in concursu sequitur minus probabilem &c. exponit se peric

periculo ; ergo. Huc facit illud S. Augustini contra Donat. supra cit. *efficere id, quod incertum est, an sit peccatum, certum est peccatum.* Et glossa in C. 1. de sententia excommunicationis, *stultus est, qui se discrimini committit, quia, ut addit ibidem Joannes Andreas celebris canonista, magis accedit ad id, quod est falsum, in rebus ad salutem animæ pertinentibus, &c.* Sed qui in concursu sequitur minus probabilem &c: nam, sive quam probabilius judicat esse falsam, & legi contrariam, magis accedit ad id, quod est falsum in rebus ad salutem animæ pertinentibus ergo &c.

Quare opponens frustra se fatigat in applicandis regulis suis, de reflexis & reflexo reflexis, ad deducenda ex iis judicia practica certa & evidentia, etiam contradictoria, ex contradictoriis, quarum unam esse falsam, certum est, de honestate vel in honestate operationis. Sed,

Dicet: *ego prudenter judico, quod prudenter judicant gravissimi & doctissimi viri &c. Sed talis viri judicant, quod in concursu minus probabilis, & probabilioris ac tutioris licitum sit sequi minus probabilem; ergo &c.* Retorqueo argumentum; *ego prudentius judico, quod viri sanctissimi & gravissimi, Augustinus, Thomas Aquinas, &c. Pontifices, Concilia, & plurimi alij, doctissimi, supracitati antiqui & recentiores prudenter judicant; sed isti viri, ut probatum est, judicant, in concursu minus probabilis, & probabilioris atque tutioris in rebus ad salutem animæ pertinentibus, non esse licitum sequi minus probabilem &c. ergo.*

Quanti æstiment processum à directis ad reflexas,
& ab

& ab his ad deductionem judiciorum practitorum contradictoriorum etiam, ex quibus opponens deducit, V. G. *in die festo esse licitum pingere & non esse licitum* (qui processus creditur, tam clarè & evidenter institutus, ut nulla supersit ratio gravis momenti) quanti inquam eum æstiment nostræ sententiæ propugnatores, patet ex libris eorum. Nos ridemus (inquit Vincentius Baronius Tomo 1. ethicæ Christ. disp. 1. loc. 2. pag. mihi 77.) hujusmodi reflexiones, quæ tantum abest, ut mentem firment, ac judicium practicum de honestate actionis, quin potius, si seria sit reflexio, demonstret, nihil tutum posse illi astrui, & adeo caducam esse, ut quidquid ipsi immolietur, in pejus sit ruiturum. Ad quid ergo toties decantata & obrusa reflexio? hoc perinde esset, ac si qui roboraturus hominem contra adversos fortunæ casus nihil ab illa timendum esse persuaderet, quod constantissima sit ejus in constantia. Certè nec melior, nec verisimilior est, quam passim repetunt adversarij, ad formam prudentiæ ac judicij practici veritatem reflexio mentis in probabilitatem, id est, comperta agnitio ejusdem indifferentiæ ad verum et falsum. Et pag. 78. nos ad bonitatem actionis necessariam esse volumus consensionem cum ultimo fine, quem Terillus longissimè abigit contentus sua in opinionem probabilem reflexione, quam veluti quartum subsellium exstruxit, diversum à prudentiæ & fidei Sede. Et pag. 79. illa reflexæ probabilitatis evidentia, quæ ad mores idonea sit regula, à quatuor diebus inventa est totè antiquitati ignota, capitaliter adversa certissimis prudentiæ regulis. Et pag. 80. Cum Terillus vult sola reflexione in motivum opinionis fallibile, judicium certo prudens & absolute

verum

verum concipi, videtur inducere opiniones periculosius inflatas quam virtutes Stoicorum, quas D. Augustinus hoc nomine donat & damnat, quod in seipsis sisterent, suâ bonitate contenta, ad consequendam felicitatem, cum simile jus donet his opinionibus reflexis, -- à probabilitate reflexa est totum falsitatis & peccati periculum. Ratio est, quia ut homo honestè operetur, debet esse certus, ab operatione sua abesse periculum peccati, ut admittitur à propugnatoribus sententiæ oppositæ; atqui sola reflexio, quæcunque illa sit, non potest reddere hominem certum, tale periculum abesse, si in concursu contradictoriarum sequatur opinionem minus probabilem, stantem pro commodo & libertate, relictâ probabiliore, stante pro lege & honestate, eò quòd reflexio in ipsam formidinem peccati, quæ inest opinioni minus probabili, certò cognoscat illam inesse, nec cognoscendo eam tollat, & consequenter non possit ex reflexis præmissis, dependentibus à formidolosis directis deduci certum & evidens dictamen, ergo, &c.

Si dicas, actum reflexum, qui pro objecto habet directum formidolosum, non indicare esse verum, sed judicare eum existere, & minorem esse notitiam experimentalem, de existentia cognitionis directæ, videlicet: *Ego prudenter judico hęc & nunc predictionem in die festo non esse à Deo prohibitam.* Respondetur, id esse, quod negamus, nempe judicium illud esse prudens, in quod fit dicta reflexio.

Si dicas secundò, actum formidolosum certum esse ac evidentem in ratione objecti existentis, prout affir-

L

matur

matur à præmissa reflexa, quæ est minor formalis; ac proinde formidinem talis actus de veritate sui objecti non posse obstare evidentia conclusionis reflexæ, cum in hanc non influat. Respondetur, hæc gratis dicitur, si enim sola existentia actus directi influat, perinde erit, an fiat reflexio in actum probabilem, vel certò falsum, cum etiam certum esset, hunc existere; non potest ergo dici, quòd à sola existentia actus habeatur certitudo requisita.

Quid P. Celladeus doctus & subtilis Societatis scriptor sentiat de reflexionibus Probabilistarum (quos reflexistas vocat) in lib. suprà citato pag. 712. constat ex sequentibus ejus verbis: *Per omnes istas cogitationes reflexas intellectus ipse sibi non potest persuadere, ut probabilibus notis seu incertis assentiatur tanquam certis, sicut nec fieri, ut dubijs certam det fidem. Pone monetam, quæ tanti & non pluris valeat: an iniquitas non esset apud Deum, qui vel pluris illam accipere suaderet? an dubia aut falsa moneta fiet certa aut vera per cogitationes reflexas? Et rationem dat alibi, quòd veritas cogitationum reflexarum pendeat à veritate directarum, & ipsa ab objectis. Unde alexipharmacum petitum ab his reflexionibus, meritò est suspectum, & servit potius ad obnubilandam quàm muniendam veritatem hæc subtilitas.*

Dum legi modum hunc deducendi judicia practica contradictoria, incidit mihi discursus, quem aliquando legi in Theologia Fundam. Probabilistarum Antesignani Caramuelis; videlicet hic: *Petrus die Sabbathi post mediam noctem, ut primùm audivit duodecimam, comedit*

medit carnes, & postquam satiatus, excessit è mensa, audivit aliud horologium significans horam duodecimam. Die sequenti communicare vult, & sic discurre: horologia habent opinionum probabilium virtutem: at, ego comederam, antequam tale horologium sonuerit; ergo probabile est, quòd comedi ante duodecimam; ergo probabile est, quòd sim jejunus: at opinioni probabili confirmare conscientiam possum; ergo potero communicare, &c. Et ibidem ait: Qui ex duabus opinionibus probabilibus nunc sequitur unam, potest licitè sequenti momento tenere oppositam, &c. Sed quòd ex hac doctrina sequatur enervatio & elusio præceptorum ecclesiasticorum, probat Illustrissimus & Reverendissimus Dominus Episcopus, Ludovicus Crespinus à Borgia, in qq. select. qu. 9. ubi & plura deducit absurda. Quidquid sit de his, & dato quòd possit hanc vel illam sequi, saltem taliter operans non posset excusari ab inconstantia, quæ secundum S. Thomam, loco supra citato, pertinet ad imprudentiam, estque recessus quidam à bono proposito definito, qui consummatur per defectum rationis.

Neque efficacius est argumentum alterum, quo probatur esse licitum sequi minus probabilem, quod lex de non sequenda minus probabili, &c. in concursu contradictoriarum, non sit sufficienter promulgata, cum innumeri viri in jure naturali, Scriptura & Patribus verisatissimi fateantur, sibi de tali promulgatione non constare &c. Quid sentiat de hoc & præcedente argumento P. Celladius, constat ex sequenti discursu, quem habet pag. 416. de hæretico, cui prædicatur, Ecclesiara nostram esse veram, & extra illam non esse salutem: ac

ipse (inquit) se expedit ab his omnibus, & dicit, nihil necessarium esse veritatem, satisq; esse probabile, & probabiliter Catholicum sufficere in materia Religionis, sicut in materia morum sufficit, non esse probabiliter usurarium. Omnino autem recusat directam de veritate vel falsitate disputationem, aitq; Doctores suos audivisse fundamenta nostra, nihil tamen fuisse motos: quare legem, si qua est acceptanda nostrae Religionis, non fuisse satis promulgatam. Verum replicas (inquit) Doctores suos non esse prudentes, & Religionem proinde suam ex eorum auctoritate non effici probabilem. At ipse vix non irascitur, & persuasionis loco rixa resultat. Querit deinde, cur & unde nostri in illis ipsis rebus, in quibus sibi contradicunt & falluntur alterutri necessario, sint interea utrique simul prudentes? & qui unum sentit, stare prudenter queat dictis sui adversarij, quem falli credit: excludantur tamen ab hoc privilegio sui Doctores? an quia falluntur? & hoc non, quia in materia morum constat evidenter falli alterutros: & utrique interea simul prudentes esse, & prudenter dicere creduntur. Non autem magis pugnat veritas Religionis cum falsitate Religionis, quam veritas in doctrina morum cum falsitate. Vel veritas necessaria est ad prudentiam? & tunc in alterutra parte illa deficit, tam in doctrina morum quam fidei; vel nihil necessaria est veritas? & tunc querit, cur sui non sint prudentes? &c.

Probat ibidem citatus Author fusiùs, inane esse hoc ex praetensa insufficienti legis promulgatione depromptum argumentum. Quod si subsisteret, possent etiam Ethnici se excusare à Religione christiana acceptanda.

Addit

Addit Celladeus, hoc argumentum suum *uisse etiam Pallavicino visum efficax & concludens*. Restant plura dicenda de legis hujus promulgatione infra.

Authoribus in jure naturali, Scriptura & Patribus versatis ita sentientibus, scilicet legem non esse sufficienter promulgatam, iterum oppono S. Augustinum, S. Thomam, S. Bernardum, Pontifices, Concilia, Theologos antiquos & recentiores supracitados & alios, contrarium asserentes. Non enim est necessarium ad obligationem legis, ut luce meridiana clarius sit, eam esse promulgatam. Quando lex non ignoratur invincibiliter, tunc est sufficienter promulgata. Non igitur ex hoc, quod aliqua argumenta, etiam difficilia & gravia opponantur, statim concludi potest, legem non esse sufficienter promulgatam, aliàs etiam concludi posset, Deum non existere, cum satis difficilia opponantur argumenta, ut patet ex 1. parte qu. 2. S. Thomæ & commentatoribus. Neque viri illi, qui contrarium sentiunt, vitio vertere possunt non consentientibus, cum ipsi non ignorent, antiquos Theologos sensitisse contrarium, & iis contradicant, & ob hoc à nemine argui velint.

Dices, *Viri illi, qui contrarium sentiunt, sunt viri prudentes*. Respondeo, viros illos, qui nobiscum sentiunt, sunt viri sancti atque prudentes, fundati in infallibili Scriptura, Conciliis, &c. & dico cum Celladio: *Hoc est discriminis inter prudentem & prudentiam; inter consultorem & consultationem, quod vir etiam prudens potest aliquando errare, at non per prudentiam: bonus etiam consiliarius potest aliquando deficere, at consultatio ipsa*

non erit bona, in qua erratur. Conformiter ad illud S. Augustini in Enchr. c. 19. *Ipse per semetipsum error, aut magnum in re magna, aut parvum in re parva, tamen semper est malum. Quis enim nisi errans neget malum esse, approbare falsa pro veris, vel improbare vera pro falsis, aut habere incerta pro certis, vel certa pro incertis?*

Objicies tertio cum acutissimo Caramuele: Qui-
cunque probabilem sequitur opinionem, insuperabi-
liter veritatem ignorat, & ideo non debet peccare; sed
minus probabilis est probabilis; ergo &c. Respondeo
negando majorem, & dico cum S. Augustino lib. 14.
cont. Faust. c. 9. *Felix cor acutum ad veritatem, infelix
contra veritatem.*

Objicies quarto: Si ille, qui sequitur opinionem
minus probabilem, contra legem naturalem aut posi-
tivam divinam, cui conformis est opinio probabilior,
peccet, etiam peccabit sequens probabiliorem, imò
probabilissimam, si revera non sit conformis legi na-
turali &c. Respondeo concedendo totum: quia illa
lex non est subjecta opinionibus Doctorum, sed hi de-
bent juxta illam in particulari operabili formare judi-
cium practicum, & operari ex amore ejus. Idem est de
positiva promulgata. Non dixit Christus: *Ego sum
probabilitas*, sed, *Ego sum veritas*. Hæc ergo affectan-
da & spectanda est. Unde si Doctores dant consilia
contra legem naturalem, & divinam sufficienter pro-
positam, verificatur de illis illud Matth. 15. *Cæci sunt
& duces cæcorum; cæcus autem, si cæco ducatum præstet,
ambo in foveam cadunt.* Nam per ignorantiam excu-
sati

fari non possunt, cum non sit invincibilis, ut probatum est. Et victa ab illis, qui dant consilia illis conformia. Potest etiam responderi distinguendo: etiam peccabit sequens probabiliorem, contra conscientiam, nego; contra legem, concedo; supposito quod vincibiliter ignoretur, uti in objectione supponitur: quando autem aliquis sequitur minus probabilem contrariam legi vincibiliter ignoratae, peccat contra conscientiam & contra legem, ut supra dictum est.

Dices: ex hoc, quod Christus dixerit, *Ego sum veritas*, & non, *ego sum probabilitas*, non plus potest concludi, quam si dixisset, *ego sum ostium*, & ex hoc inferretur, ergo non licet intrare per fenestram.

Contra: Sicut dum Christus Joan. 10. dicit: *Ego sum ostium*, non vult, ut aliunde intretur per fenestram in ovile: ita dum dicit: *Ego sum veritas*, vult, ut in rebus ad salutem pertinentibus, signanter in materia juris naturalis & divini sufficienter promulgati inquiramus & sequamur veritatem in quantum possumus, ac proinde in concursu sequamur probabiliorem sententiam, *Ego sum via*, sed time, ne erres: adjecit, & *veritas*. Quis errat in veritate? errat, qui recedit à veritate. S. August. in psal. 66. Qui autem sequitur sententiam, quam judicat probabilius esse contra veritatem, recedit à veritate, ergo.

Dices secundò: *Vagæ probabilitatis defensores suam doctrinam ad regulam Scripturæ & Ecclesiæ examinare, ac proinde non posse numerari inter duces cecos*. Respondeo, me neminem specificasse, sed dixi: *Si dent consilia contra legem sufficienter promulgatam; saltem illi,*

quorum propositiones sunt à Pontificibus damnatæ, non examinarunt sufficienter doctrinam suam ad talem regulam; & ego, salvâ reverentiâ debitâ, contrarium sentientibus existimo, illos, qui asserunt licitum esse sequi minus probabilem, &c. tam in concursu, & signanter materia juris naturalis &c. non satis examinasse hanc suam doctrinam ad memoratam regulam; sed opposita doctrina examinata est ad talem regulam, ut patet ex locis S. Scripturæ, S. Canonibus, Sanctorumq; Patrum testimoniis supra adductis; contra quæ non prævalebunt ullæ reflexiones, ex quibus adversarii frustra conantur deducere judicia evidentia practica, & promittunt conscientiæ securitatem. Sed nihil valet securitas procuratoris, utinam tibi Dominus securitatem daret &c. ! Sancti non agnoverunt securitatem fundatam in judiciis deductis ex reflexis & reflexo reflexis terminatis ad propositiones incertas, sed solliciti, ne in materia juris ex ignorantia peccarent, sæpè dixerunt cum Apostolo: *Nihil mihi quidem conscius sum, sed in hoc non sum justificatus.* Sæpè cum Propheta: *Ab occultis meis munda me &c. Delicta juventutis & ignorantia mea ne memineris.* Quàm sollicitus fuerit S. Augustinus, ne in officio erraret, ne esset dux cæcus ob ignorantiam aliquam, patet ex epist. 250. *Quis, inquit, vindicandi modus non solum pro qualitate, vel quantitate culparum, verùm etiam pro quibusdam viribus animorum. Quàm profundum & latebrosus est. Ego in his quotidie peccare me fateor, & ignorare, quando, quomodo custodiam id, quod scriptum est: Peccantes coram omnibus argue, ut cæteri timorem habeant. Quis in his omnibus timor, mi Pauline sancte, homo Dei, quis tremor, quæ tenebra,*

non-

nonne putamus de his esse dictum, *timor & tremor venerunt super me, & contexerunt me tenebrae.* S. Gregorius lib. 5. mor. c. 6. ait: *Sancti viri, cum mala superant, sua etiam bene gesta formidant, ne cum bona agere appetunt, de actionis imagine fallantur, ne pestifera tabes putredinis sub boni specie lateat coloris.* Sciunt enim quia corruptionis pondere gravati, dijudicare bona subtiliter nesciunt, & cum ante oculos extremi examini regulam deducunt, haec ipsa in se nonnunquam, & quae approbant, metuunt, & tota quidem mente interna desiderant, sed tamen de incertitudine eorum trepidi, quo gradientur ignorant. Nec ipsi viri docti & pii qui contrariam sententiam defendunt, cujuscunque sint ordinis aut status, negabunt, orandum esse frequenter, ut à Deo detur agnoscere, quid deliquerant adversus decalogi praecepta, & promittere emendationem. Talem orationem S. Ignatius in exercitiorum libro, cujus cum doctrina Augustiniana harmoniam fusè probat P. Franciscus Macedo Minorita, suis praescripsit, & omnibus necessaria est.

Instabis: Sententiae minus probabiles sunt quaedam benigniores legum interpretationes, quae verò stant pro legibus, sunt interpretationes nimis duræ. Respondeo cum S. P. Augustino l. 3. contra Acad. c. 7. *Clamat Zeno, tota quæ illa porticus tumultuatur, hominem natum ad nihil esse aliud, quam ad honestatem; ipsam suo splendore in se animos ducere, nullo prorsus commodo extrinsecus posito, & quasi lenocinante mercede.* In psal. 44. *Directionis virga est, quae dirigit homines. Curvi erant, distorti erant, sibi regnare cupiebant, se amabant, facta sua mala diligebant, non voluntatem suam Deo subdebant, sed volun-*

ratem Dei ad suas concupiscentias flectere volebant --- & ad hoc propemodum sedent quotidie homines, ut disputent contra Deum. Dei voluntas aequalis est, tua curva est. Propterea tibi curva videtur illa, quia tu illi coaptari non potes. Dirigere ad illam, tene illam: nam si illam velis curvare ad te, quia non potes, frustra conaris, illa semper directa est. Et in ps. 48. Hæc est in hominibus magna & usitata perversitas, quæ, cum debeant ipsi vivere secundum voluntatem Dei, Deum volunt vivere secundum voluntatem suam: & cum ipsi nolunt corrigi, illum volunt depravari, rectum non arbitrantur, quod ille vult; sed quod ipsi volunt. Et lib. de Catechizand. rudib. c. 25. Tene te ad legem Dei, & non sequaris prævaricatores ejus, non enim secundum illorum sensum, sed secundum illius voluntatem judicaberis. Et serm. 1. de verb. Dom. c. 3. Queramus istum adversarium, cui debeamus consentire --- queramus illum, & consentiamus illi. Si peccas, adversarius tuus est sermo Dei: verbi causâ, forsitan delectat te inebriari. Dicit tibi: Noli. Delectat te spectare, & nugari: Ille dicit tibi: Noli. Delectat te adulterari: Dicit tibi sermo Dei: Noli. In quibuscumque peccatis volueris voluntatem tuam, dicit tibi: Noli. Adversarius est voluntatis tuæ, donec fiat auctor salutis tuæ. O quam bonus adversarius! quam utilis adversarius! non quarit nostram voluntatem, sed utilitatem. Adversarius est nobis, quamdiu sumus & ipsi nobis. Quamdiu tu tibi inimicus es, inimicum habes sermonem Dei. Esto tibi amicus, & concordas cum ipso. Non homicidium facies, audi & concordasti. Non mox habebis, audi & concordasti. Non falsum testimonium dicas, audi & concordasti. Non concupiscas uxorem

rem proximi tui, audi & concordasti. Non concupiscas rem proximi tui, audi & concordasti. In his omnibus cum tuo adversario concordasti. Dic mihi, quid perdidisti? Non solum nihil perdidisti, sed te ipsum, qui perieras, invenisti. *Via, vita ista est.*

Objicies quintò: Si homo teneatur semper eligere id, quod est tutius, peccant, qui eligunt statum Matrimonii, relicto Religioso; sed hoc non est dicendum, ergo nec illud. Major probatur, quia status Religiosus est tutior Matrimoniali.

Confirmatur: Si teneamur eligere, quod tutius est, dubitans an aliqua res, quam possidet, sit sua, debet alteri eam dare, vel cum illo dividere, probatur sequela, quia hoc est tutius.

Respondeo negando majorem. Et ad probationem dico, statum Religiosum esse tutiorem, si *li tutior* accipiatur grammaticè sive comparativè. Quando autem dicitur tutius esse eligendum in rebus ad salutem pertinentibus, accipitur tutius adversativè, prout opponitur illi, quod est malum, quo sensu sequens minus probabilem, relicta probabiliore non eligit, quod est tutum, cum utraque non sit tuta sed minus probabilis peccati, & falsitatis sit periculo obnoxia, ac proinde imprudenter agit. Uterque autem status tutus, & bonus est. Ad confirmationem dico, me non asseruisse, quod teneamur semper eligere, id quod grammaticaliter loquendo est tutius, sed quod in concursu opinionis minus probabilis & probabilioris stantis pro lege debeamus. Sequi hanc, quia hæc est tutior Theologicè, id est tuta, sive quia nec est obnoxia periculo peccandi

candi contra conscientiam, nec contra legem (si invincibiliter ignorari possit, eò quod sequens ad invenientiam veritatem diligentiam, quam potuit, adhibuerit) illa verò non sit talis. Dubitans autem, an sit res sua, non judicat, ut suppono, probabilius esse, quod non sit sua.

Instabis. Tutius est non admittere plura beneficia, si unum sufficiat ad sustentationem, accipiendo tutius, etiam adversativè, & tamen contrarium practicatur, idque sine peccato; ergo.

Respondeo cum S. I. homa quodlib. nono art. 15. *Etsi habere plures præbendas secundum se contineat aliquas inordinationes, posse tamen ob supervenientes circumstantias istam deformitatem tolli, & non esse peccatum, habere plures præbendas, ijs autem deficientibus non posse.*

Objicies sextò: Plures Pontifices in dispensando secuti fuerunt sententias minus probabiles, relictis probabilioribus, & tutioribus, sive stantibus pro lege; Sed hi non peccaverunt taliter dispensando, ergo licitum est sequi minus probabilem.

Respondeo. Suppositâ veritate majoris, quæ non probatur, negando minorem. Pontifices enim impeccabiles non sunt, nobis autem non eorum facta in omnibus, sed verba observanda sunt; Dicunt autem Pontifices cum S. Augustino, in rebus ad salutem pertinentibus, tutius esse eligendum, id est, remotum à peccandi periculo.

Objicies septimò: Qui sequitur sententiam minus probabilem quidem, sed certò probabilem, in

con-

conflictu probabilioris aut tutioris, ille saltem est moraliter certus, quod sua actio non sit mala; ergo non peccat.

Respondeo negando antecedens; quia talis existimat verosimilius esse, quod actio sua sit mala, & consequenter habet dubium practicum; qui autem sequitur probabiliorem & tutiorem, ille moraliter certus est, quod sua actio non sit mala, si quam potuit, diligentiam adhibuerit, ad inveniendam veritatem.

Objicies octavo: Ideò summi Pontifices damnaverunt quasdam propositiones, quibus asserbatur, licitum esse sequi opinionem minus probabilem, relictâ tutiore; quia agebatur in iis de periculo damni, quod ex earum praxi posset aliis creati, ut patet ex prima, secunda, & quarta ab Innocentio XI. damnata. Si enim invalidè administraretur Sacramentum, aut malè iudicetur, id cedit in præjudicium aliorum; ergo quando abest periculum damni, possumus licitè sequi minus probabilem, relictâ tutiore & probabiliore.

Respondeo negando suppositum, quia in concursu minus probabilis stantis contra legem & probabilioris stantis pro lege non abest periculum damni, quia est periculum, ne offendatur Deus, & pereat anima, quod est periculum gravioris damni, quam periculum patiendi jacturam aliquot florenorum, si malè iudicetur.)

Dices. Consilium virorum Doctorum, piorum, & gravium facit cessare tale periculum, signanter, si nitantur ratione magni ponderis.

Respondeo negando assumptum: sicut enim medicus

dicus habens ad manum duas medicinas, quarum unam judicat probabilius lethiferam, non potest facere per iudicium suum probabile erroneum, quo judicat non esse lethiferam, ut fiat sana; neque licite potest eam propinare aegrotis, neque qui judicat, aquam rosaceam esse materiam sufficientem baptismi, per iudicium suum, ut sufficiat, si Christus aliter ordinaverit: neque ut falsa moneta fiat vera, ut loquitur Celladeus; ita quoque viri docti illi non possunt facere per consilium suum probabile, ut id, quod revera est contra legem naturalem, & divinam sufficienter propositam, non sit contra eam; Neque possunt in concursu probabilioris tutioris licite suadere, ut consilens sequatur eam opinionem, quam verisimilius judicant esse falsam & non tutam.

Instabis: Si non possimus tuto sequi sententiam piorum & eruditorum Doctorum, nemo poterit tuto conscientiam suam credere uni confessario, & ejus consilium sequi, sed hoc dici nequit; ergo possimus tuto sequi.

Respondeo distinguendo majorem: Nemo poterit tuto conscientiam credere uni confessario, si sciat talem confessarium in praxi habere pro regulam, quod unusquisque possit eligere minus probabilem, etsi verosimilius judicet esse falsam & sequentem exponi periculo peccandi, concedo; Nemo poterit credere conscientiam confessario sentienti in concursu minus probabilis & probabilioris atque tutioris praefere dam esse semper probabiliorem &c. nego sequelam majoris. Et similiter distinctam minorem, nego consequentiam.

In-

Instat Opponens : Hic est funis ex araneorum telie consutus quo à confessionalibus nostris abstrahantur penitentes ad Iansenistas.

Respondeo cum S. Augustino lib. de unico bapt. c. 6. illum qui sine ullo teste , ac sine ullo documento crimen obicit, maledicum potius convitiatorem, quam veridicum accusatorem existere, & lib. 3. cont. Petil. c. 1. Si ego tibi vellem pro maledictis maledicta rependere, quid aliud quam duo maledicti essemus, ut ij qui nos legerent, alij nos detestandos abjicerent sana gravitate, alij suaviter haurirent malevola voluptate.

Repeto supra etiam citata verba S. Thomæ quodlib. 3. art. 10. Quod diverse opiniones Doctorum S. Scriptura, si quidem non pertineant ad fidem & bonos mores, absq; periculo auditores utramque sequi possunt. Tunc enim habet locum quod Apostolus dicit ad Rom. 14. unusquisque in suo sensu abundat : In his verò quæ pertinent ad fidem & bonos mores, nullus excusatur, si sequatur erroneam opinionem alicujus Magistri : in talibus enim ignorantia non excusat, alioquin immunes à peccato fuissent, qui secuti sunt opinionem Arrij, Nestorij, & aliorum Hæsiarcharum : nec potest excusationem habere propter simplicitatem auditorum, si in talibus erroneam opinionem sequatur. In rebus enim dubijs non est de facili præstandus assensus, quinimò ut Augustinus dicit in lib. 3. de Doct. Christ. consulere debet quis regulam fidei, quam de Scripturarum planioribus locis, & Ecclesiæ autoritate percepit.

Notum est, prò dolor ! quales interdum, & quam oculati sedeant in his sacris tribunalibus judices, utpotè
nec

nec in Theologia speculativa, nec practica, nec in sacris Canonibus versati, & securè sine scrupulo, sine examine & admonitione &c. quoslibet absolventes. Scio etiam sedere multos viros pios & doctos, ex omni ordine & statu Ecclesiastico. Licet enim aliqui sententiam de tuto sequenda opinione minus probabili generaliter propugnent, non tamen omnes ita eam in dirigendis tam propriis, quam alienis conscientiis pro regula habent, ut in particularibus operabilibus & materiis, doceant, practicent, suadeantque semper ea, quæ ipsas videntur minus probabilia, satis enim observo in libris eorum (quos frequenter & libenter lego) quod, dum tractant in particularibus materiis de rebus ad salutem animæ spectantibus, adhæreant sententiis, quas judicant esse tutiores & probabiliores, relictis minus probabilibus. Sed hoc quoque observo, quod generaliter docendo in concursu contradictoriarum esse licitum sequi minus probabilem &c. eo ipso etiam implicite doceant, posse etiam licite adhæreri iis, quas in particularibus materiis impugnant, & tanquam minus probabiles rejiciunt. In quo eos in docendo non sequor. Dico in docendo, quia, si de praxi quærat, respondeo me hominem peccatorem esse, & offendere in multis.

Exclamet, inquit S. Augustinus in psal. 118. conc. 2.
Sancta familia Christi fructificans & crescens in universo mundo, humiliter verax, & veraciter humilis; exclamet inquam: Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est. Hypocrita, si deus te habere, cum credas te non habere peccatum,
 foris

*faris fingis humilitatem, intus amplecteris vanitatem; ergo
& in ore & in corde non habes veritatem.*

Objicies nondò: Si ille peccet, qui secutus sententiam probabilem, probabiliorem, aut probabilissimam, agit, aut suadet aliquid contra legem naturalem &c. necessarium erit ad vitandum peccatum, ut operans sciat, sententiam, quam sequitur, esse conformem legi; hoc autem non potest dici; ergo sequens probabilem, probabiliorem &c. excusatur à peccato. Respondeo negando sequelam. Sufficit enim, quòd aliquis verisimilius judicet, ita esse operandum, aut consulendum alicui, & revera à parte rei lex ita jubeat. Quòd si autem sine ulla etiam formidine judicet, agatque, & lex sufficienter promulgata à parte rei contrarium jubeat, non peccat quidem contra conscientiam, sed contra legem. Si judicet ita esse operandum, & non operetur, & lex ita jubeat esse operandum, peccat contra legem, & contra conscientiam secundum S. Thomam supra. Si judicet, se nò posse sine peccato relinquere eam opinionem, quæ revera falsa est, & contra legem naturalem, non excusabitur à toto, sive hanc, sive oppositam sequatur. Si enim sequatur falsam, peccat contra legem; si oppositam, peccat contra conscientiam, estque voluntariè perplexus, cum falsæ voluntariè adhæreat.

Adde, etiam supposito, quòd possit dari interdum ignorantia invincibilis legis naturalis (quod aliqui vagæ probabilitatis impugnatores admittunt) in concursu tamen contradictoriarum non esse licitum sequi minus probabilem, &c. quia, ut supra sæpius etiam dictum est, eam sequens non posset excusari per ignorantiam;

M

rantiam;

rantiam; qui enim sequitur deliberatè minus probabilem, stantem pro commodo & libertate, non potest dici fecisse totum, quod in se est, ad inquirendam veritatem; sicut potest dici fecisse ille, qui sequitur probabiliorè & tutiorè, si supponatur, legem naturalem posse interdum invincibiliter ignorari, vestitam aliqua circumstantia vel conditione &c. ac proinde prior non potest obtendere ignorantiam.

Objicies decimò: Juxta hanc Regulam (Melior est conditio possidentis) à pluribus annis in Scholis receptam, debet homo manuteneri in possessione suæ libertatis. Contra, Debet manuteneri lex naturalis &c. contra hanc regulam malè extensam ad dubia juris naturalis &c. Aperit enim illa viam innumeris perniciosis dogmatibus, ut patet ex propositionibus à Pontificibus jam proscriptis. In dubiis juris naturalis & divini satis promulgati, possessio semper stat pro lege; & hinc observanda est hæc regula: *In dubiis tutior pars est eligenda.* Et monitum S. Augustini lib. de morib. Eccles. c. 7. *Quod quàm sit Deo dignum, inquit, quàm id, quod queritur, verum, nequaquam intelligere poterimus, nisi ab humanis & proximis incipientes, vera Religionis fide, præceptisq; servatis, non deseramus viam, quam nobis Deus, & Patriarcharum segregatione, & legis vinculo, & Prophetarum præfagio, & suscepti hominis sacramento, & Apostolorum testimonio, & Martyrum sanguine munivit, --- audiamus oracula, nostrasq; ratiunculas divinis submittamus affatibus.*

Instabis: Homines sunt in possessione dictæ regulæ, etiam in materia juris naturalis & positivi Dei. Respond,

spond. distinguendo assumptum: sunt in possessione pacifica, nego: in possessione à plurimis doctissimis viris ab initio oppugnata, transeat. Adde, non posse dici, illum esse in possessione pacifica libertatis, qui practicè dubitat, & iudicat probabilius, actionem, aut omissionem esse malam. Tale autem est iudicium sequentis minus probabilem, relictâ probabiliore & tutiore; ergo non est in possessione libertatis, neque possessionem fundare potest per talem praxim, cum hæc repugnet legi naturali, dictanti, operandum esse secundum probabiliorem & tutiorem. Etiam supposito, quòd jus possit invincibiliter ignorari.

Objicies undecimò: Ipse S. Augustinus agnoscit, quòd licitum sit, sequi opinionem probabilem. Probatum assumptum: quia Epist. 19. ad Hieronymum ait: *Alios sic lego, ut quantâlibet sanctitate, doctrinâque polleant, non ideo verum putem, quia ipsi ita senserunt, sed quia mihi vel per Auctores Canonicos, vel probabili ratione, qua à vero non abhorreat, persuadere potuerunt.*

Respondeo distinguendo assumptum: S. Augustinus agnoscit, quòd sit licitum sequi opinionem probabilem, relictâ probabiliore & tutiore: nego; Quòd sit licitum sequi opinionem probabilem, dum urget necessitas, & non potest major notitia acquiri, nullaque occurrit ratio contraria dubitandi, potestq; lex invincibiliter ignorari, concedo. Adde, Probabile à Scriptura & S. Augustino, aliisq; Patribus interdum aliter sumi, ut supra notatum est.

Objicies duodecimò: Si in materia juris naturalis,

& divini sufficienter promulgati eligenda sit semper opinio probabilior, &c. ita, ut nec per ignorantiam, nec per probabilitatem ullus excusetur, si reipsa agat contra legem, implicabitur continuis scrupulis conscientia hominis Christiani, quia semper erit anxius, ne operetur contra legem, & remedium non inveniet ad scrupulos depellendos; ergo hæc sententia non est tenenda.

Respondeo negando antecedens; & dico, hanc doctrinam potius servire ad eximendos scrupulos, præsertim si homo Christianus in dubiis Dei operam imploret. *Anima enim, ut S. Augustinus testatur lib. 3. de lib. arbit. c. 20. accepit naturale iudicium, quo sapientiam præponat errori, & quietem difficultati, ut ad hæc non nascendo, sed studendo perveniat. Et ibidem ait: Anima omnis, & querendum esse concedit, quod inutiliter nescit, & perseveranter in officiosis laboribus enitendum, ad evincendam rectè faciendi difficultatem, & opem à Creatore implorandam, ut conantem adjuvet, qui vel extrinsecus lege, vel in intimis cordis allocutione conandum esse præcepit.*

Cum sanctissimo Patre orandum est frequenter: *Mitte radium sapientiae tue, ut expellat tenebras meas, fulgeat in nobis imago tua, cognoscamus & nos imaginem tuam. In psal. 66.*

Deus, qui nisi mundos verum scire voluisti,

luisi, Deus Pater veritatis, Pater sapientiae,
 Pater verae, summaeque vitae, Pater beati-
 tudinis, Pater boni & pulchri, Pater intel-
 ligibilis lucis, Pater evigilationis atque illu-
 minationis nostrae, te invoco, Deus verita-
 tis, in quo, & à quo, & per quem vera sunt,
 quae vera sunt, omnia, Deus intelligibilis
 lux, in quo & à quo lucent, quae intelligibili-
 ter lucent, omnia. Deus, qui nos purgas, &
 ad divina preparas praemia, adveni mihi
 propitius tu. L. 1. Soliloq. c. 1.

Exaudi me palpitantem in his tenebris,
 & mihi dexteram porrige. Præstende mihi
 lumen tuum, revoça me ab erroribus, ut te
 duce in me redeam & in te. L. 2. Solil. c. 6.

Deus misericordiarum, adjuva intuen-
 tes, & verum quærentibus interius lumen
 accende. L. 1. cont. Epist. Fund.

Fac me cum simplicitate esse prudentem,
 ut beatam vitam sinceriter agam, & ma-
 lum prudenter fugiam, atque fraudulentiam,

Et deceptoriam astutiam diaboli intelligere
 valeam, ne me per speciem boni fallat ratio,
 Et ne ab aliquo decipiar, nec aliquem deci-
 piam, Et discernere rationabiliter valeam,
 Et providere, quid boni agam, vel quid
 mali refugiam. L. de salutar. docum.
 c. 65.

Fac me in sancto conversari proposito,
 sequi justitiam, amare veritatem, refutare
 mendacium, falsum nihil meditari, vel loqui.
 Ibid.

Et cum S. Thoma: Creator ineffabilis,
 qui verus fons luminis, Et sapientiae diceris,
 infunde super intellectus mei tenebras radium
 tuae claritatis, duplicem à me remo-uens pri-
 vationem, Et tenebras, peccatum scilicet Et
 ignorantiam. Da mihi intelligendi acumen,
 retinendi capacitatem, interpretandi subtili-
 tatem.

Si itaque ad hæc enitatur homo Christianus, si o-
 ret, si viros doctos, dum dubitat de veritate, consulat;
 si diligentiam adhibeat; si pio & prudenti Confessario,
 &

& superiori reverenter se committat; si eam sententiam amplectatur, quam verosimiliorem, & remotiorem à peccato existimat, cum detestatione omnis peccati ex simplici corde, & sincero legis atque legislatoris amore, excutientur scrupuli, & animus pacabitur.

Dices: Adhuc his non obstantibus timebit, ne opus Deo displiceat.

Respondeo, istum timorem esse castum, & per eum non turbari conscientiam, sed per charitatem foràs mitti.

In concursu autem duarum contradictoriarum, quarum utraque est tuta, sive remota à periculo peccati, non solum possunt, sed etiam interdum debent scrupulosi illi, qui trepidant timore, ubi non est timor, eligere tutam, relictâ tutiore, omissis inanibus super actus suos, & præteritas confessiones reflexionibus. In concursu autem contradictoriarum opinionum, quarum una est minus probabilis, utraque non est tuta, cum minus probabilis non sit tuta, etsi lex invincibiliter possit ignorari.

Petes, quid ergo faciendum, quando neutra sententia apparet tuta?

Respondeo, eligendam esse eam, quæ omnibus consideratis, remotior videtur à peccato.

Dices: Taliter operans non erit certus, quòd operatio ipsius placeat Deo. Distinguo assumptum: Non erit certus certitudine physicâ aut metaphysicâ; concedo, morali, nego. *Nemo scit, an odio vel amore dignus sit*, & clamandum ad Deum est frequenter:

*Ab occultis munda me, delicta juventutis & ignorantia
mea ne memineris.*

Objicies decimo-tertiò : Qui sequitur sententiam probabilem stantem contra legem humanam, etiam ecclesiasticam, non peccat; ergo etiam non peccat, qui sequitur probabilem, relicta eâ, quæ favet legi naturali & divinæ. Antecedens probatur: quia respectu legis humanæ & præceptorum Ecclesiæ valet axioma: *Melior est conditio possidentis libertatem naturalem & Christianam*; quarum illa exigit, ut homo homini non subjiciatur, nisi fiat propter Deum, aut manifestam boni communis utilitatem (qualis non reperitur in concursu sententiarum probabilium oppositarum, quibus lex humana obscura redditur) hæc verò, id est libertas Christiana, exigit, ut homo paucissimis oneretur obligationibus, supra legem naturalem & divinam. Quando igitur in illis, quæ dependent à mutabili hominis voluntate, aliquis sequitur sententiam probabilem, neque contra conscientiam peccat, neque contra legem: non contra hanc, quia non præsumitur obligare; non contra illam, quia judicat sic esse licitum.

Respondeo, à pluribus viris doctis sustinentibus, non licere sequi opinionem minus probabilem, &c. quando agitur de lege naturali & divina, fieri exceptionem, quando agitur de lege humana & præceptis Ecclesiæ; quia aliqui excusant sequentes minus probabilem, in hujusmodi concursu, à toto; & ideo ob adductas rationes, concessio antecedente, negant consequentiam, eò quòd lex divina non sub-
jici-

ficiatur libertati hominis, neque ab hac adversus Deum detur securitas, juxta illud S. Augustini hom. 11. c. 5. *Quæ est autem securitas, fratres, vel mea, vel vestra, nisi ut Domini jussa intentè diligenterq, audiamus, & promissa fideliter expectemus?* & horum exceptionem rationabilem judicat citatus Gradius, cap. 31. asseritque conducere eam, ad occurrendum querelis quorundam Hæreticorum, præceptorum Ecclesiæ sub peccato mortali obligantium severitatem & multitudinem perstringentium, & objicientium illaqueari animas; statum gratiæ, cujus beneficio in adoptionem filiorum Dei vocati sumus, & libertatem, passione & morte Domini nostri nobis quæsitam, reddi graviolem Moisaicæ legis jugo, & antiqui servitii compedibus. Alii generaliter negant sine ulla exceptione sequentes minùs probabilem excusari à toto.

Dices: Melius occurri hujusmodi hæreticorum querelis, & disciplinæ rigori, si sine distinctione legum statuatur, in concursu contrariarum opinionum, licitum esse sequi minus probabilem, relicta probabiliore & tutiore, saltem ubi non obstat Ecclesiæ prohibitio. Respondeo negando assumptum, & addo verba Doctissimi Gradii Capite citato, Honorato Fabri optanti, ut rigidioris sapientiæ propugnatores per decem, aut quindecim annos in Basilica Principis Apostolorum confessionibus excipiendis sedulam operam navassent &c. respondentis: *Providendum est, vir optimè, nè remedium, quod adhibetis, sit ipso malo, cui obviam itis, nocentius: nè valeat ad everrendam disciplinam; nè pro libertate moderata licentiam effrenatam in mores nostros*

inducat --- vos jure, quod dixi, probabilitatū, à vobis privatim condito, & ante vos auctores (de Probabilistis in genere loquor) in foro & in judicijs inaudito, in ipsam omnis juris & omnium legem arcem invaditis, dum transgressoribus earum non impunitatis modo, sed etiam innocentie beneficium multis in casibus impertitis, unde periculum est, nè (frustra vobis, ceterisq; pjs ac timoratis pro disciplina incolumitate nitentibus) sua sponte, & humana sortis in deteriora prona vitio, asylum quoddam omnis licentiae aperiat, ex cujus turba, omnis generis mortalium accursu collecta, non Roma, ut olim, non Hierusalem, sancta & dilecta Civitates, sed Babylon aliqua confusione existat. Adeo namque late patere vulgo persuasum est, novam hanc de opinionum probabilitate Philosophiam: tantam inde extare sententiarum quacunque de re proposita diversa statuentium multitudinem, scriptorumq; omnis generis varietatem, & copiam, ut ea freti passim homines ad agenda, quacunque ad manum veniunt, prosilire non dubitent, certa cum spe, constituram haud dubie factis, dictisq; suis, ut cumque susceptis rationem, nec de futurum telum ex instructissimo probabilitatum armamentario promendum, quo se, animaq; sua salutem à legum, praeceptorumq; laqueis expediant. Quo fit, ut ordine inverso, non consilia factis, sed facta consilijs praevertamus, nec nos ad rationem componere, sed nobis rationem accommodare studeamus, postquam illam ex haecenus firma, solidoq; adamante perfecta, probabilem, versatilem, ductilem, & argillā, cerāq; molliorem, una probabilitas effecisset. Cui certe vitio non adeo facile pateret aditus, si tam vilis non esset annoza bonae mentis, & honestatis, & officij.

Ob-

Objicies decimo-quarto : In concursu harum sententiarum contrariarum : *valet baptismus, si infans baptizetur in digito tantum existente, & non valet talis baptismus.* Minus probabilis est, quod valeat sic collatus; & tamen possumus eam non solum sequi, sed etiam debemus, relictâ oppositâ : ergo licitum est sequi opinionem minus probabilem, relictâ probabiliore & tutiore.

Respondeo probabiliorem esse & tutiorem sententiam asserentem, quod talis infans sit baptizandus, quia præceptum charitatis id exigit in tali casu; esto speculative sit probabilius non valere.

Objicies decimo quinto : Minus probabilis est opinio asserens, non valere hanc formam consecrationis : *Hic est calix sanguinis mei*, omissis sequentibus verbis; & tamen juxta hanc possumus licite operari; imò debemus, relictâ eâ, quæ asserit, valere formam istam sine aliis verbis : ergo licitum est sequi minus probabilem relictâ probabiliore &c.

Respondeo antecedens à multis Doctoribus negari; sed quidquid sit de hoc. Ecclesia latina prudenter præcepit ad omne dubium tollendum, ne verba sequentia omittantur. De his fusè agit Contenson Dissert. 2. c. 2. q. 3. de forma Euch.

Objicies decimo sextò : Dum superior præcipit Religioso actionem aliquam, juxta sententiam, quæ Religioso, spectatâ ratione, videtur minus probabilis, potest, imò debet ei obedire : ergo licitum est sequi minus probabilem, relictâ probabiliore & tutiore. Respondeo negando consequentiam : quia in istis cir-

CUM-

cumstantiis opposita sententia, quæ spectatâ ratione, Religioso videbatur probabilior, practicè respectu illius non est probabilior & tutior, ob accedentem auctoritatem superioris, qui præsumitur tantum honesta præcipere, & periculum inobedientiæ.

Instabis S. Augustinus docet l. 22. c. 75. cont. Faust. quando certum non est, bellum esse contra Dei præceptum, posse virum justum bellare: ergo licitum est in concursu opinionum sequi minùs probabilem &c. Respondeo negando consequentiam Non sequitur ex dictis, sed S. P. tantum excusat virum, quia incertus obedit Regi suo.

Objicies decimo-septimò: Sedes Apostolica hanc sententiam, *licitum est sequi opinionem minùs probabilem, relictâ probabiliore & tutiore*, nondum damnavit, ergo licitum est sequi in concursu contrariarum opinionum minùs probabilem. Respondeo negando consequentiam: quia non omnes sententias, quas Ecclesia tolerat, approbat, ut patet ex opinionibus jam à Pontificibus proscriptis, & ex præfatione decreti Innocentii XI. in qua dicitur: *non intendens tamen Sanctitas sua per hoc decretum alias propositiones in ipso non expressas, & Sanctitati suæ quomodolibet, & ex quacunq; parte exhibitas, vel exhibendas ullatenus approbare.* Et inter has forte est ipsa, de qua controversitur, quæ præcipuè radix est damnatarum: ad quam radicem funditus excindendam inclinatus fuit Alexander VII. ut refert sæpè laudatus Gradus Cap. 37. ubi ait: *Hæc orta censura est (ut ego propter fidelem illius temporis notitiam, neq; enim obscura res erat, compertum habeo,) ex*

acri indignatione Alexandri Pontificis adversus absurdas quasdam opiniones suscepta : coeperatq; impetum egregius honoris Dei zelator , gravia omninò , ac severa de hac re tota statuendi , & malum , ut agebat , in suo fonte , ac radice funditus excindendi (advertat Lector, quæ judicio Alexandri fuerit RADIX damnatarum opinionum, & ad quam excindendam securim applicare intendere) diserta edita constitutione, ex qua finium hujusmodi regundorum leges , & actiones facile peterentur : nec verò quidquam propius fuit, quàm ut id faceret, fecissetq; sine dubio , nisi intervenisset ejus consilio Pallavicinus Cardinalis, cui accuratiorem deliberationem desiderare visa res est, quàm ut celeriter, quod apparebat futurum, explicari posset, ac multò fortè consultius, si dilatà tantisper pleniore censura ipsa in presentia opiniones nominatim configerentur , ut factum est. Nam scandalosa non absolutè --- sed ut minimum scandalosa judicata sunt , adjecta q; præfatio, quæ licet sub involucro verborum, verè manifestum facit decernentis animum ab hac philosophandi de moribus ratione alienum, quod propterea --- appellavit modum opinandi contrarium simplicitati Evangelicæ & sanctorum Patrum doctrinæ , & Regulam ad ordinandos fidelium mores minimè idoneam , quibus verbis cui dubium est , quin ex duabus sectis liberior & laxior designata sit.

Ex quibus liquet , Alexandrum VII. zelosissimum Pontificem favisse sententiæ, de non sequenda opinione minùs probabili in concursu probabilioris & tutioris , & paratum fuisse ad controversiam dirimendam, diserta edita constitutione. Et quod Innocentius XI. quoque

quoque faverit, notum est ex opinionibus damnatis. Erant enim rivi derivati ex hoc fonte, quod licitum sit sequi quamcunque probabilem &c.

Dices: *Probabilistica sententia de tuto sequenda minus probabilis &c. per nullam potentiam ab Ecclesia, seu summo Pontifice damnari potest, nisi forte indirectè, declarando, legem à Deo latam esse, de sequenda semper sententia probabiliori & tutiore, estq; tam certa, ut opposita sit improbabilis; imò apertè falsa, quod sic DEMONSTRATUR: Si certum est in dubio juris, licere sequi sententiam quamcunq; strictè probabilem, tunc improbabilis, imò apertè falsa est opposita id negans: atqui hoc certum est, ergo &c. Major est evidens. Minor DEMONSTRATUR: quia ex innumerorum prestantissimorum virorum doctrina evidens est, non constare sufficienter de tali lege prohibente &c. ergo & evidenter certum est, licere sequi sententiam quamcunque strictè practicè probabilem &c.*

Contra primò: Si possit à Pontifice declarari, esse à Deo latam legem de sequenda semper sententia probabiliori & tutiore, cur non posset directè damnare hanc sententiam probabilisticam: *licitum est sequi minus probabilem in concursu probabilioris, & tutioris &c.* Quid se posse judicaverit Alexander VII. constat ex allegatis verbis, & quid re ipsa fecisset, nisi Pallavicinus intervenisset, perpensis sine dubio fundamentis, quæ adduci solent. In materia enim morum è tota serie probabilitium opinionum, inquit egregius quidam propugnator nostræ sententiæ, nulla est, quæ propius accedat ad certas fidei regulas, cui impensius faverint, quam apertius

&

& frequentius commendaverint Summi Pontifices; ea, quæ ex infinitis propè locis, ut juris canonici dignitas indubitata circumfertur: in dubiis partem tutiorem esse eligendam; Certè ea Pontificum sententia, ut Seneca verbis utar, apertior est, quam ut interpretanda, disertior, quam ut ad juvanda sit. Nam millies interrogati de rebus dubijs hinc & inde probabilibus --- responderunt constantissimè, tutiorem partem eligendam, id est, quæ pro lege, pro honesto staret contra libertatem &c.

Contra secundò: Qui dubitat, an lex de sequenda semper probabiliore & tutiore sit à Deo lata, illi sufficienter est lex Dei promulgata, ut in rebus ad salutem animæ spectantibus teneatur se illi conformare in operando; sed DEMONSTRATOR dubitat, an talis lex à Deo sit lata, de sequenda semper probabiliore &c. ergo. Maior constat ex dictis §. 3. quia, qui dubitat de existentia legis, & sequitur sententiam minus probabilem stantem contra legem, dubitat de honestate suæ operationis, & vincibiliter ignorat legem, sed tali lex Dei est sufficienter promulgata, ut teneatur in operando se illi conformare ergo. Minor etiam probatur: quia ille dubitat, an lex à Deo sit lata de sequenda semper probabiliore & tutiore, qui iudicat forte posse ab Ecclesia, seu Pontifice declarari, legem talem à Deo esse latam, & alibi dicit: *Si forte sit lata*, sed demonstrator iudicat forte posse sic declarari; ergo. Minor constat ex verbis ejus citatis. Major etiam patet: quia si ipsi evidens sit, vel immediatè, vel per iudicium scientificum ex præmissis evidentibus deductum juxta regulas dialecticæ non esse latam, evidens quoque

quoque est, tali iudicio non posse subesse falsum, ac proinde non potest iudicare, *forte* posse declarari ab Ecclesia aut S. Pontifice, legem talem esse à Deo latam, nisi velit, quod Pontifex possit erroneè declarare, esse à Deo latam legem, & ab omnibus observandam, quæ lata non est; ergo ille dubitat an sit lata, & jure merito, cum perpensis sine passione argumentis sententiæ, de sequenda probabiliore in concursu &c. non solum habeat motivum dubitandi, sed etiam exclusam omni dubitatione iudicandi, esse latam legem de sequenda in concursu sententia probabiliore & tutiore, relicta opposita; ut satis ex dictis in præced. §§. constat, & constabit ex dicendis.

Contra tertio: Retorqueo argumentum: si certum est in dubio juris, quando est concursus opinionum contradictoriarum, tenendum esse sententiam probabiliorem, tunc improbabilis, imò apertè falsa est sententia opposita id negans; atqui hoc certum est, ergo, Major est evidens. Minor DEMONSTRATUR; quia ex sacra Scriptura, Sanctorum, Augustini, Thomæ, Bernardi, summorum Pontificum, Eminentissimorum Cardinalium, & aliorum innumerorum, antiquorum & recentiorum doctrina, & solidis rationibus adductis & adducendis, evidens est, constare sufficienter de lege prohibente; ergo.

Contra quarto: Si minor illa prætenstæ demonstrationis videlicet, *licitum est sequi in dubio juris sententiam quamcunq; strictè probabilem* (etiam in concursu probabiliore stantis pro lege) id est, quæ secundum se præseindendo à concursu spectata nititur motivo simplici-

ter magni momenti, sit certa, vel est certa certitudine supernaturali & fidei, vel naturali; sed neutrum dici potest; ergo non est certa. Probatur minor, quia imprimis non est certa certitudine fidei, quia nullibi est à Deo revelata: neque certa & evidens est, certitudine & evidentia naturali; quia si sic sit certa & evidens, vel est pro se nota & evidens, intellectis tantum terminis, quod dici non potest, aliàs quilibet probaret auditam, sicut probat hanc: *Quodlibet est vel non est*; vel est deducta ex præmissis evidentibus, & hoc non, quia tales nondum sunt productæ.

Dixi: *Etiã in concursu &c.* quia dato, quòd certum sit extra concursum id licere, non tamen bene inde deducitur, certam esse id quoque licere in concursu, & hinc major sic accepta esset falsa, &c. Innumeris viris, ex quorum doctrina dicitur evidens non constare de lege prohibente, &c. jam opposui innumeros & præstantissimos viros, ex quorum doctrina probatum est, constare sufficienter de tali lege. Desiderantur igitur præmissæ certæ & evidentes, ex quibus inferatur: *Ergo certum & evidens est, non constare sufficienter de lege prohibente sequi sententiam minus probabilem, relictâ probabiliore &c.* Ex hoc enim, quòd viri etiã innumeri (præsertim, si unus alterum tanquam ovis ovem sequatur) asserant, sibi non constare de lege prohibente, non sequitur infallibiliter, & evidenter, talem legem non esse latam, nec sufficienter promulgatam, cum isti viri non sint Pontifices ex cathedra definiētes, nec ab aliquo Pontifice decisa, ratum fuerit, eorum asserta esse tutissi-

ma, & inconcussa dogmata, & ab innumeris gravioribus eis contradicatur; & efficaciter probetur. Sed audiamus dilemma utrimque capiens, & ita convincens *Authorem dissertationis*, ut non possit evadere: *Vel sententia Authoris potest argumento certo demonstrari, vel non; si potest; ergo cecitatis gravissima arguit innumeros praestantissimos Doctores, & totam Societatem: si verò non potest, quis igitur & qualis iste legislator est novus, aut obtrusus absque credentialibus praecerti peccati?* Ecce, quàm fortiter hic ambidexter gladium ancipitem in utramque partem verset. Actum est de vobis, Augustiniano-Thomistæ, in aliis quoque materiis, si versatili hoc & terribili gladio Author dissertationis &c. à versatilis probabilitatis hoc defensore prosternatur. Nam prosequetur victoriam, & eodem in aliis adversarios invadet hoc modo: *Vel sententia Augustiniano-Thomistica, quòd non detur scientia media, quòd decreta Dei sint intrinsecè efficacia, quòdque Deus per ea non solum prædefiniverit actus bonos, sed etiam materiale peccati, & ad hoc prædeterminet, quòd gratia sit intrinsecè efficax, & prædeterminans physicè &c. potest argumento certo demonstrari, vel non; si potest, ergo cecitatis gravissima arguit innumeros praestantissimos Doctores, & totam Societatem: si verò non potestis, qui igitur & quales estis vos Thomistæ absque credentialibus sententiarum harum novi & obtrusi praecones &c.* Et dissimilis quoque Doctoris Subtilis periculum imminet ob sententiam de distinctione ex natura rei, sive media &c. *Quid vobis videtur, viri gravissimi? credo di&uros:*

Sunt funes ex araneorum telis, (quibus muscæ leves & debiles, id est simplices lectores, aut auditores capiuntur) consuti, ad exemplum alterius vagæ probabilitatis propugnatoris, de quo ait Vincentius Baronius: Ubique nomine demonstrationis Lectores allicit, & terret adversarios, sed non minus vana sunt hæc promissa, quam terriculamenta tanto nomine munita, quia ubique pro demonstrationibus dat sophismata, asserit, & non probat, &c.

Extatne aliqua lex generaliter obligans ad non propugnandam sententiam contrariam Doctoribus, etiam omnibus, alicujus Ordinis, (qualis hæc non est, quam propugnamus) aut Scholæ, etsi existimetur, illam probari argumentis certis, aut probabilioribus, siue spectetur ratio, siue authoritas? Nunquid Scotistæ contradicunt innumeris præstantissimis viris Scholæ Thomisticæ? Nunquid Doctores Societatis liberè contradicunt innumeris præstantissimis Scholæ Augustiniano-Thomisticæ Doctoribus, imò & Scotistis in variis sententiis? & his non licebit gerere bellum defensivum, etsi validissimis armis & viribus sint instructi & muniti, ne arguantur illi? Jussus à legitimis suis Superioribus sequi sententias certi Doctoris, resisterne illis, ne contradicat alterius Instituti aut Scholæ Doctoribus? Nos Augustiniani vigore decreti Capituli generalis, *tenemur in omnibus sequi ac tueri inconcussam doctrinam S. P. nostri Augustini, & neglectâ hac ordinatione, & spretâ auctoritate tanti Doctoris, & certis argumentis, quibus relatæ sententiæ possunt probari, silebo, aut tuebor oppositas, ne*

adversarii videantur esse cæci &c. ? Docet argutus ille demonstrator, posse aliquem se conformare opinioni, quam duo gravissimi viri, v. g. duo Suarezij dicunt esse probabilem, etsi omnes alij Doctores contradicerent, & hîc non licebit cum sanctissimis Ecclesiæ Doctoribus, & præstantissimis, & gravissimis viris antiquis, & recentioribus supra laudatis, amplecti, & defendere sententiam, ne inferatur, contrariæ sententiæ propugnatores fuisse cæcos, eò quòd non perceperint vim argumentorum oppositæ sibi sententiæ ? Scio, inter adversæ sententiæ propugnatores esse viros plurimos sat acutè videntes, & illuminatos. Sed non ignoro etiam, dum Doctores falluntur & aberrant à via veritatis, cujuscunque fiat Ordinis aut Instituti, quòd per hujusmodi errorè non videant veritatem. Scio præterea, Adversarios ea humilitate esse præditos, ut libenter fateantur, se in docendo, tam acutè in omnibus non videre, ut falli non possint, & errare, & concedant, se non esse Doctores infallibiles, aut irrefragabiles, cum sibi etiam invicem contradicant in aliis.

Quàm sim novus hujus sententiæ præco, constat ex supra citatis auctoribus. Dico cum Tertulliano: *Mea est possessio, olim possideo, prior possideo: habeo origines firmas; sanctorum Patrum & Doctorum sum discipulus, sicut caverunt illi testamento, scio, teneo, &c.* Unde retorqueo argumentum: *Vel sententia adversarij potest certo argumento demonstrari, vel non potest; si potest; ergo cecitatis gravissima arguit S. Augustinum, S. Thomam, Bernardum, Summos Pontifices, Conciliorum Patres, aliosque præstantissimos viros, etiam Societatis*
supra

supra relatos, & plures Ordines Religiosos, qui in Capitulis generalibus, & Constitutionibus suis, ipso Summo Pontifice instigante, praeceperunt, ut sui adhaerent sententijs recentioribus & probabilioribus, quod percipere non valuerint illam demonstrationem: si verò non potest, quis igitur, & qualis iste legislator est novus, aut obrusus absque credentialibus praeo versatilis probabilitatis promittens securitatem, quam non dat Dominus, & ausus damnare omnes, qui contendunt legem esse latam, & sufficienter promulgatam de non sequenda minus probabili, relicta probabiliore? &c.

Si fortassis existimet, me in hac alma Universitate esse novum hujus de sequenda probabiliore sententiæ præconem, fallitur, quia, ut nihil dicam de vulgatione per libros hęc & alibi impressos, qui teruntur manibus Professorum, ante me ab aliis Doctoribus, & non ita pridem ab aliquo inter Facultatem Regentes, me seniore, in Schola publica fuerunt productæ credentiales, &, ni fallor, impofterum producentur; neque per hoc aer inficietur, sed potius infectus purgabitur.

Judicet prudens Lector, & examinet utriusque credentiales. Exhibui credentiales in sacris litteris & Concilijs fundatas, à SS. Ecclesiæ Patribus, Doctoribus, Summis Pontificibus, Cardinalibus, Archi- & Episcopis, &c. signatas, & validis rationibus munitas. Credentiales autem adversarii subscriptæ sunt à solis recentioribus, ob reflexiones in propositiones incertas & obscuras (à quibus in has nulla potest derivari certitudo) existimantibus, esse licitum, sequi minus probabi-

babilem, relictâ probabiliore, &c. unde sententia adversarii non est certa; ac proinde contra ipsam concludet hoc argumentum: *Si probabilistica sententia de tuto sequenda minus probabili &c. non sit certa, non est licitum illam sequi; sed non est certa; ergo non est licitum illam sequi.* Major ab adversario in disputatione de opinione probabili, quam, & non totam, tantum legi, admittitur. Minor probata est supra: quia nullo certo argumento potest probari. Semper enim major vel minor, ad summum est probabilis, ac proinde incerta.

Neque ex hoc, quod S. Thomas judicaverit, esse probabilius posse differri confessionem, & S. Bonaventura, securius esse oppositum, præjudicatur nostræ sententiæ. Illi, cum viverent, ex hoc, quod sibi evidens non esset, latam esse legem prohibentem, non concluderunt, esse licitum sequi sententias faventes commodo, libertati, &c. sed sincero corde investigarunt veritatem, seduloque orarunt, ut à Deo illuminarentur, & ab occultis mundarentur. Imitemur eos, & de salute eorum non sumus solliciti, sed invocemus, ut nos adjuvent.

Instat adversarius ulterius: *Christus non permittet sponsæ suæ aliud, quam suave jugum imponi.* Respondeo, ut supra, Christum non permissurum, dilatari viam salutis, quam arctam esse voluit. Christianè vivere, secundum S. Augustinum, magna pars martyrii est. *Non martyrium, inquit term. 46. de S. sola effusio sanguinis consummat, - - pervenitur non solum occasu, sed etiam contemptu carnis ad coronam absque in-*

juria Sanctorum defunctorum in persecutionibus dicere liceat, carnem afflixisse, libidinem superasse, avaritia restitisse, de mundo triumphasse, pars magna martyrij est.

Dicit: Augustinus ait: *Ama, & fac quod vis.* Respondeo: Qui Deum amat ex toto corde, &c. non exercet operationem, per quam probabilius judicat, Deum esse offendendum. Non citavit, ubi sic loqueretur Augustinus. Fortè non legit. Supplebo defectum. Verba S. Patris sunt hæc: *Semel breve tibi præceptum præcipitur: Dilige, & fac, quod vis. Sive taceas, dilectione taceas; sive clames, dilectione clames; sive emendes, dilectione emendes; sive parcas, dilectione parcas. Radix sit intus dilectionis, non potest de ista radice non bonum existere.* Tract. 7. in Epist. S. Joan.

Optima, firma & vera est doctrina; sed non favet sententiæ Opponentis. Potuissent & alii Probabilistæ, quorum propositiones damnatæ sunt, facile dicere cum Augustino: *Dilige, & fac, quod vis.* Sed per hoc verificatum non fuisset, opera, quæ ipsi licita esse docuerunt, *existere de radice dilectionis Dei, aut proximi;* Si hujus radicis fructus fuissent, non fuissent à Summis Pontificibus proscriptæ propositiones, quibus esse licita assereretur. Quare si quis ex citato textu sic instaret: *Omne opus, quod existit de radice interioris dilectionis, secundum Augustinum est bonum; sed omnis operatio illius, qui sequitur sententiam probabilem, aut in concursu contradictoriarum minus probabilem, est opus existens sive pro-*

veniens de radice dilectionis : ergo omnis operatio
 sequentis probabilem, aut minus probabilem, est bo-
 na; negamus minorem, intellectam in sensu S. Au-
 gustini, de dilectione Dei aut proximi. Contrarium
 enim probavi, & patet ex Pontificum damnatione.
 Verbis allegatis præmittit S. Doctor citato Tractatu
 hæc : *Multa fieri possunt, quæ speciem habent bonam,
 & non procedunt de radice charitatis. Habent enim &
 spina flores: quædam verò videntur aspera, videntur tru-
 culenta, sed sunt ad disciplinam, dictante charitate. Ea,
 quæ Authores propositionum damnatarum judica-
 bant licitè fieri posse, vel omitti, videbantur illis ha-
 bere speciem bonam ob tinctas colore veritatis pro-
 positiones, quæ videbantur niti solido fundamento,
 (Nihil enim facilius quàm non solum dicere, sed etiam
 opinari verum invenisse. S. Aug. lib. de utilit. cred. c. 1.)
 sed non procedebant de radice charitatis, & propositio-
 nes erant in praxi perniciosæ; erant spina flores; quia
 autem illa, quæ ab oppositis & probabilioribus stan-
 tibus pro lege asseriebantur esse facienda, vel omitten-
 da, videbantur aspera & truculenta, jugumque im-
 ponere durum, docuerunt, neminem teneri, in pra-
 xi se illis conformare. At contra Summi Pontifices
 censuerunt, ea spectare ad disciplinam, procedere de
 radice charitatis, ideoque prohibuerunt sub pœna
 excommunicationis latæ sententiæ, &c. ne ullus cu-
 jusvis conditionis, status aut dignitatis, propositiones con-
 trarias, vel earum aliquam conjunctim, vel divisim de-
 fendat, vel edat, vel de eis disputativè, publicè, aut priva-
 tim tractet, vel prædicet, nisi forsitan impugnando, & di-
 strictè*

*strictè in virtute obedientia, & sub interminatione divini
judicij precipientes, ne ullus eas, aut aliquam earum ad
praxin deducat.*

Præmittit ibidem S. Pater: *quia charitate fit, ut cæ-
tera bene amentur, ipsa quomodo amanda est? res ergo quæ
nunquam debet de corde discedere, nec ab ore discedat &c.*
Quomodo probabilistæ illi, quorum propositiones
sunt prohibitæ, docuerint amandam esse charitatem,
constat ex sequentibus damnatis.

*Homo nullo unquam vitæ suæ tempore tenetur elicere
actum fidei, spei, & charitatis, ut præceptorum divinorum
ad eas virtutes pertinentium. Est prima inter damnatas
ab Alexandro VII.*

*An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei semel
tantum in vita eliceret, condemnare non audemus.*

*Probabile est, ne singulis quidem rigorosè quinquen-
niis per se obligare præceptum charitatis erga Deum.*

*Tunc solum obligat, quando tenemur justificari, & non
habemus aliam viam, qua justificari possumus.*

*Non tenemur proximum diligere actu interno, & for-
mali.*

*Præcepto proximum diligendi satisfacere possumus per
solos actus externos.*

Hæc fuerunt damnatæ ab Innocentio XI. & adver-
tat jam lector, quam appositè pro sua sententia allega-
verit textum Augustini opponens. *Quadrat, ut quinta
rôta &c.*

Objicies decimo-octavo: *Ideo juxta dicta non est
licitum sequi opinionem minus probabilem, relicta
probabiliore & tutiore, quia eam sequens operatur cum*

N 5 dubita-

dubitatione & formidine ; sed hæc ratio nulla est : Ergo possumus licitè sequi minùs probabilem , relicta probabiliore & tutiore. Probatur minor , quia si hæc ratio valeret, non liceret etiam sequi probabiliorem & tutiorem , quia etiam huic annexa est dubitatio & formido, ed quod omnis opinio sit assensus cum formidine. Respondeo negando minorem , & ad probationem dico , licet ille , qui sequitur opinionem probabiliorem & tutiorè, evidenter non sciat, rem sic se habere, & hoc sensu non sit absque omni formidine , hæc tamen formido non est moralis , cum habeat iudicium practicum moraliter certum de honestate operis (suppono enim fecisse totum quod potuit ad invenendam veritatem) quale non habet ille , qui contempta veritate & lege sequitur minus probabilem.

Objicies decimo nonò : Illud non tenemur credere, quod nobis certo non constat, fuisse à Deo revelatum , & ab Ecclesia propositum : Ergo à pari etiam non tenemur servare legem , quam nobis certo non constat esse à Deo latam ; sed in concursu minus probabilis & probabilioris nobis certo non constat, legem esse latam, ergo &c.

Contra primò : Ergo filius nec honorem nec obedientiam tenetur præstare patri , quia illi certo non constat, esse Patrem suum.

Contra secundò : Ergo nemo prudenter potest adorare hostiam, quam in Missa elevat Sacerdos, quia certò non constat, esse consecratam, eâ nempe certitudine, quam Adversarii requirunt ad hoc, ut constet legem esse latam, & teneantur eam observare. Respondeo

deo

deō ergo ad Argumentum negando consequentiam : Non est enim par ratio de speculativis & practicis. In his sufficit , quod conscientia conformetur sententiæ probabiliori stanti pro lege & officio , licet existētia legis non sit evidens , non autem sufficit ad evitandum peccatum , quod conformetur minus probabilis stanti contra legem , quia lex non tantum prohibet peccata certa, sed etiam dubia & probabilia.

Objicies vigesimo : Si non sit licitum, sequi minus probabilem in concursu opinionum, etiam non est licitum sequi probabiliozem ; sed hoc est contra conclusionem paragraphi tertii : ergo licitum est sequi minus probabilem in hujusmodi concursu. Probatur sequela majoris : quia opinio asserens , esse licitum sequi minus probabilem, est probabilior & tutior. Quia nititur gravioribus rationibus , & pluribus authoribus. Respondeo contrarium esse sufficienter probatum in §§. præcedentibus. Adde ex Navarro in Man. cap. 27. n. 289. unam opinionem non esse appellandam communem ad effectum præjudicandi alteri , ex eo solo, quod plures eam sequantur , tanquam oves alias oves sequuntur, sed opinionem communem ex pondere authoritatis fieri ; Et ex Mercoro 2. p. a. 28. quod vagæ probabilitatis defensores ita à se invicem dissentiant, ut ob quatuordecim diversos dicendi modos in totidem classes distingui possint.

Si quis autem desideret regulas, ex quibus cognosci possit, quæ inter opiniones concurrentes sit probabilior , legat *panopliam libertatis, immunitatisque Ecclesiasticæ non ita pridem studiosè concinnatam ab Aegidio*

dio

dio Ranbeck Ordinis S. Benedicti J. U. Doctore, at-
 que ante hac SS. Canonum in Universitate Salisbur-
 genfi Professore Ordinario, & Celsissimi ac Reveren-
 dissimi Archi-Episcopi Consiliario &c. hic enim post-
 quam disp. 3. c. 6. q. 1. impugnasset sententiam affir-
 mantem, esse licitum sequi minus tutam & proba-
 bilem opinionem in concursu probabilioris, & con-
 clusisset his verbis: *Quis ignorat, nostro hoc seculo eam*
ingeniorum pruriginem passim incubuisse, ut novis opinio-
nibus in scholis contra receptissimas S. Thoma Aquinatis
& antiquorum etiam sanctitate celeberrimorum Patrum
& Ecclesia Doctorum sententias studeatur? utinam non
sapè sicutis rationibus & quæ atatem non ferant. Exem-
pla allegare haud opus est, nam passim se recentium opi-
nionum prioribus seculis inauditarum densa seges ingerit.
 Postquam hæc, inquam, conclusisset, in appendice ad-
 jecta varias dedit regulas, de discernenda opinione
 probabiliori ac tutiore, videlicet: quod illa sit habenda
 probabilior, quæ cum textibus S. Scripturæ, & de-
 cisionibus œcumenicorum Conciliorum, Apostolorumque
 traditionibus, Sanctorum Patrum doctrinæ ab Ecclesia
 receptæ, S. Canonibus, Sedis Apostolicæ decisionibus,
 Sanctorum exemplis, vitæ ac moribus magis concordat;
 opponiturque laxitati in doctrina morum, Evangelii ac
 præceptorum ex certissima doctrina Christi dicentis: *arcta*
via est quæ ducit ad vitam, & non nititur meris abstra-
ctionibus metaphysicis & affectata speculationum subtili-
tate, ex quibus hodie oriuntur totæ novæ opiniones, circa
usuras, contractum mutui, equivocationes &c.

Examine prudens lector ad hæc regulas nostræ &
 oppositæ sententiæ fundamenta. Obje-

Objicies vigesimo-secundò : S. Augustini , aut S. Thomæ auctoritas sola sufficit ad reddendam opinionem tutam in praxi , etsi plures Doctores asserant oppositum , nisi gravibus rationibus ; ergo licitum est , sequi minùs probabilem & minùs tutam , relictâ probabiliore & tutiore. Respondeo negando consequentiam. Horum enim sanctissimorum Doctorum , quorum doctrina est ab Ecclesia approbata , quorum dogmata vocat Alexander VII. in speciali Brevi , tutissima & inconcussa , auctoritas præferenda est Probabilistarum auctoritati & rationibus. Sufficit horum pro millibus unus S. Augustinus , aut S. Thomas.

Objicies vigesimo-tertiò : dum Princeps Christianus movet bellum contra Principem Christianum , secutus opinionem minùs probabilem , non peccat , neque peccant subditi jussi militare , si obediant : ergo licitum est sequi opinionem minùs probabilem , &c. Antecedens probatur : quia potest dare bellum ab utraque parte justum , ac proinde unus ex illis sequitur minùs probabilem & minùs tutam opinionem. Respondeo , negando antecedens , & ad probationem dico , ut sit bellum ab utraque parte justum inter Reges aut Principes , ab uno invincibiliter debere ignorari jus alterius. Ad subditos autem quod attinet , præsumitur ex his , quòd Rex præcipiat honesta , idque ex consilio virorum doctorum & piorum ; & hinc ab illis probabilius judicatur , esse licitum militare , & obedire suo legitimo Regi.

Objicies vigesimo quintò : C. finali de Transact.
dici-

dicitur : *Opinio benignior & suavior præferri debet*, sed opinio, quæ asserit, licitum esse in concursu opinionum sequi minùs probabilem, est benignior; ergò hæc præferri debet, & consequenter licitum est, sequi minùs probabilem, relictâ probabiliore & tutiore. Dissimulatâ majore, respondeo negando minorem; quia opinio asserens licitum esse sequi minùs probabilem, relictâ probabiliore, stante pro lege naturali & divina sufficienter proposita, est potiùs dicenda malignior, quàm benignior, quia non est tuta, nec conformis prudentiæ, ut patet ex dictis.

Hac, aliaque hæctenus allata, si animo ad benignitatem composito placeat perpendere facile erit, Deo auxiliante, ex probabilista fieri discipulum SS. Augustini & Thomæ, & S. Bernardi precibus, & non culpare eos, qui redargui jure non possunt.

Finis Dissertationis tertiae.